

Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Ergün Akgün¹, Erdi O. Yılmaz², S. Sadi Seferoğlu³

¹ Uşak Üniversitesi, Enformatik Bölümü, Uşak

² Uşak Üniversitesi, Uzaktan Eğitim MYO, Uşak

³ Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara
ergun.akgun@usak.edu.tr, erdi.yilmaz@usak.edu.tr, sadi@hacettepe.edu.tr

Özet: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) öncülüğünde Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından Türkiye'nin yeni bilim ve teknoloji politikalarının belirlenmesi amacı ile hazırlanan Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003–2023 Strateji Belgesi, Türkiye'nin hızla gelişmekte olan geleceğin teknolojileriyle kaynaştırılması süreci ile ülkenin teknoloji ve bilimdeki mevcut durumuna KEFE (SWOT) analizi yapar niteliktedir. Bilim ve teknolojiye hızlı gelişimi ve değişimi etkileyen iç ve dış etkenleri merkeze alarak, var olan güçlü ve zayıf yönlerimiz ile fırsatlar ve tehditleri ortaya koyan bu strateji belgesi 1993 yılından beri yapılan ilk ve tek kapsamlı bilim ve teknoloji politikası çalışmasıdır. Bu çalışmada, ana teması eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve okullardaki teknolojik altyapının iyileştirilerek, bilişim teknolojileri araçlarının en verimli şekilde kullanımının sağlanması olan Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi, Vizyon 2023 ile geliştirilen ulusal bilim ve teknoloji politikaları çerçevesinde irdelenmiştir. Vizyon 2023 strateji belgesinin başarıya ulaşması için gerekli olan siyasi sahiplenme ve toplumsal farkındalığın yaratılması unsurlarının, FATİH projesi için de önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi, Vizyon 2023, Bilim ve Teknoloji Politikaları

Vision 2023 Strategy Document and Increasing Opportunities and Improvement of Technology Project: A Comparative Analysis

Abstract: National Science and Technology Policy 2003-2023 Strategy Document, which was prepared with the aim of determining new science and technology policies of Turkey by the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) under the leadership of Science and Technology Supreme Council (BTYK), is making a SWOT analysis of the current situation in Turkey in terms of science and technological implementations. This strategy document is the first and unique science and technology policy document since 1993 which reveals strong and weak aspects of the science and technology implementations with threads and opportunities in Turkey. In this study, "The Increasing Opportunities and Improvement of Technology Movement" Project (FATİH) whose main theme is providing equality of opportunities in Turkish educational system and providing the most productive usage of information technologies by refining technologic infrastructure in schools, was examined. This examination was done by making a comparison with the national science and technology policies which were documented in Vision 2023 policy document.

Keywords: Increasing Opportunities and Improvement of Technology Movement Project, Vision 2023, Science and Technology Policies

1. Giriş

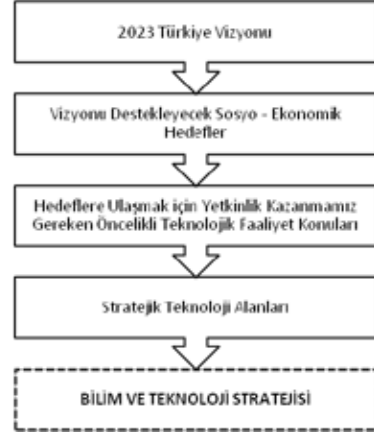
Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş ile birlikte teknolojiadaki sürekli gelişim, hayatın hemen her alanına yansımış ve günlük yaşantılarla bütünleşmiştir. Bu bütünleşme ile birlikte dijital okur-yazarlık, dijital vatandaşlık, dijital uçurum, dijital yerlilik ve dijital göçmenlik gibi kavramlar toplum yaşantısında önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Bir toplumu oluşturan bireylerin, vatandaşlık hizmetlerinden etkin şekilde yararlanması, ait oldukları toplumun gelişimi için ortaklaşa hareket etmeleri ve içinde buldukları bilgi çağının üretken üyeleri arasına katılmaları, ülkelerin eğitim politikaları doğrultusunda nitelikli iş gücü yetiştirilmesi bilim ve teknolojinin bütünleştirilmesinden geçmektedir. Bu bağlamda, yukarıda sayılan hedefler doğrultusunda ülkelerin bilim ve teknoloji politikalarının gözden geçirmesi ve çağın gerektirdiği teknoloji alanlarında yetkinlik kazanması bir zorunluluk haline gelmiştir.

Çağdaş teknoloji alanlarında uluslararası düzeyde bir yetkinlik kazanmak, ülkelerin bilim ve teknoloji stratejisini etkin bir şekilde oluşturması ve bu stratejiyi işe koşması ile doğru orantılıdır. Bu kapsamda Türkiye'nin ulusal bilim ve teknoloji politikasının belirlenmesi amacı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından hazırlanan Vizyon 2023 Strateji belgesi, Türkiye'nin en kapsamlı ulusal bilim ve teknoloji stratejisi olması bakımından önem arz etmektedir.

2. Vizyon 2023 Strateji Belgesi

Vizyon 2023 Strateji Belgesi, Türkiye'nin ulusal düzeyde ilk kez yaptığı teknoloji öngörüsü panelleri ve teknoloji strateji gruplarının ortak çalışmaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Bilim ve teknoloji politikalarının belirlenmesinde etkin bir araç olmayı hedefleyen bu çalışma, "Vizyon 2023" projesi kapsamında yürütülmüştür. Bu proje "Teknoloji Öngörü" çalışması ile birlikte, Türkiye'nin bilim ve teknoloji sistemi ile ilgili nesnel verilerin derlenmesine yönelik "Teknolo-

jik Yetenek", "Araştırmacılar Envanteri" ve "Ulusal ARGE Altyapısı" başlıklı dört alt projeden oluşmaktadır [7]. Tüm bu çalışmalarda sonucu ulaşılmak istenen nokta, Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji Stratejisi'nin belirlenmesi ve bu stratejinin işe koşulmasıdır. Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması, bu sonuca ulaşmak için aşamalı olarak dört ana konunun üzerinde durulması gerektiğini vurgulamaktadır (bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Vizyon 2023 Teknoloji Öngörü Çalışması

Kaynak: TÜBİTAK (2004). *Ulusal bilim ve teknoloji politikaları: 2003-2023 Strateji belgesi*. [7].

Teknoloji Öngörü Çalışmasına göre üzerinde durulması gereken öncelikli konu, Türkiye'nin 2023 Vizyonu'nun ve bu vizyonu destekleyecek sosyo-ekonomik hedeflerin belirlenmesidir. Daha sonra, bu sosyo-ekonomik hedeflere ulaşmada evrensel normlarda yetkinlik kazanılması gereken öncelikli teknolojik faaliyet konularının belirlenmesi gerekmektedir. Belirlenen bu faaliyet konularından hareketle stratejik olan teknoloji alanlarının, kendinden önceki aşamaları bütünleyici bir yapıda belirlenmesi ile Ulusal Bilim ve Teknoloji Stratejisinin genel yapısına ulaşılmış olacaktır.

2.1. 2023 Türkiye Vizyonu ve Sosyo-ekonomik Hedefleri

Vizyon 2023 Projesi kapsamında Cumhuriyetin 100. yılı için belirlenen ulusal vizyonu, "Dünyada barışın tesisi için çaba gösteren,

demokratik, hukuk, eğitim ve sağlık sistemlerinde sorunsuz, yurttaşlarının fikirlerine önem veren, bilim, teknoloji ve yenilikte yetkinlik kazanarak üretime geçen ve üretkenliğine kendi beyin gücüne dayanarak artırabilen bir Türkiye” olarak özetlemek mümkündür [7].

Bu vizyonu oluşturan öğelerden ve çalışmaya konu olan Türkiye'nin Eğitim Sistemindeki ulusal vizyonu ise;

“Bireyin yaratıcılık ve hayal gücünü geliştiren; bireysel farklılıkların gözetilmesi ve değerlendirilmesi ile her bireyin özellikleri doğrultusunda en üst düzeyde kendini geliştirebildiği; zaman ve mekân kısıtlarından arınmış, kendi özgün öğrenme teknolojilerini yaratmış ve değişim esnekliğiyle kendini yenileme gücüne sahip; öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sistemine sahip olmak” [7, s. 9]

olarak belirtilmiştir.

Bu vizyonu desteklemek amacıyla oluşturulan sosyo-ekonomik hedefler ise 4 başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

- Belirlenecek sanai üretim alanlarında, Türkiye'nin rekabet üstünlüğü kazanarak uluslararası ticaretten ciddi bir pay alır hale gelmesi;
- Yaşam kalitesinin yükseltilmesi;
- Sürdürülebilirliği sağlanarak kalkınma ve
- Bilgiyi üretebilme, ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürebilme yeteneğini kazanabilmemiz için bilgi ve iletişim teknolojileri altyapımızın güçlendirilmesi olarak belirlenmiştir [7].

Bu sosyo-ekonomik hedeflerde daha çok sınaî, diğer bir deyişle sanayi alanı ile ilgili, endüstriyel hedeflerin vizyonu desteklemek için sunulduğu, eğitimin sosyo-ekonomik boyutuna ise değinilmediği gözden kaçmamaktadır.

2.2. Öncelikli Teknolojik Faaliyet Konuları

Proje kapsamında düzenlenen panellerde, yetkinlik kazanılması gereken teknolojik faaliyet

alanları belirlenmiştir. 4 ana başlık altında toplanan sosyo-ekonomik hedeflerin alt kategorileri şeklinde belirlenen bu faaliyet konuları şunlardır;

A. Sınai Üretimde Rekabet Üstünlüğünün Sağlanması Hedefi Doğrultusunda;

- Esnek Üretim – Esnek Otomasyon Süreci ve Teknolojilerini Geliştirmede Yetkinleşme
- Bilgi Yoğunluğu ve Katma Değeri Yüksek Ürünler Geliştirebilme ve Tüketim Malları için Küresel bir Tasarım ve Üretim Merkezi Olma
- Temiz Üretim Yapabilme Yeteneği Kazanma
- Tarıma Dayalı Üretimde Rekabetçi Olabilme
- Uzay ve Savunma Teknolojileri Geliştirmede Yetkinleşme
- Malzeme Teknolojilerini Geliştirebilme Yeteneğini Kazanma

B. Yaşam Kalitesinin Yükseltilmesi Hedefi Doğrultusunda;

- Gıda Güvenliği ve Güvenilirliği Sağlama
- Sağlık ve Yaşam Bilimleri Alanında Yetkinleşme
- Sağlıklı ve Çağdaş Kentleşme ve Altyapısını Kurabilme Yeteneği Kazanma
- Çağdaş ve Güvenli Ulaştırma Sistemleri Geliştirme Yeteneği Kazanma

C. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi Doğrultusunda;

- Enerji Teknolojilerinde Yetkinlik Kazanma
- Çevre Teknolojilerinde Yetkinlik Kazanma
- Doğal Kaynaklarımızı Değerlendirebilecek Yetkinliğe Erişme

D. Bilgi Toplumuna Geçiş İçin Teknolojik Altyapının Güçlendirilmesi Hedefi Doğrultusunda;

- Kullanımı eğitim gerektirmeyen bilgisayarların geliştirilmesi.
- Bilgi yönetimi ve iletiminde yüksek hizmet kalitesinin sağlanması.
- Bilgi toplumunda bilgi güvenliğinin sağlanması.
- Bilgi savaşlarına, elektronik savaşlara

- hazır olunması.
- Taşıyıcı sistemlerde 4. kuşak gezgin iletişim sistemlerinin geliştirilmesi.
- Geniş Bant İletişim Ağı'nın kurulması.
- Biyoelektriksel insan-bilgisayar arabirimlerinin geliştirilmesi.
- İletişimde uydu uygulamalarında yetkinleşmek [7].

2.3. Vizyon 2023 Stratejik Teknoloji Alanları

Vizyonu destekleyecek sosyo-ekonomik hedeflere ulaşmak için yetkinlik kazanmamız gereken öncelikli teknolojik faaliyet konuları 8 ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

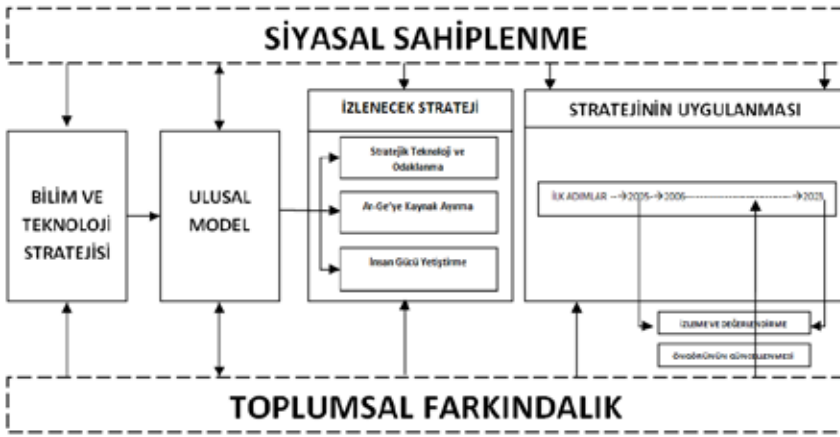
Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Biyoteknoloji ve Gen Teknolojileri, Nanoteknoloji, Mekatronik, Üretim Süreç ve Teknolojileri, Malzeme

Teknolojileri, Enerji ve Çevre Teknolojileri, Tasarım Teknolojileridir [7].

Ulusal bilim ve teknoloji stratejisinin belirlenmesindeki son aşama olan stratejik teknoloji alanları, kendisini oluşturan 8 ana başlığı, odaklanılması gereken teknolojik alt başlıklara ayırarak her ana başlığı stratejik teknoloji alanları ile birlikte değerlendirmiştir.

2.4. Ulusal Bilim ve Teknoloji Strateji Politikası

Stratejik teknoloji alanlarının belirlenmesinin ardından oluşan bilim ve teknoloji stratejisinin uygulama aşamasında iki önemli faktör dikkati çekmektedir. Bunlardan birincisi siyasal sahiplenme, diğeri ise toplumsal farkındalıktır (bkz. Şekil 2).

Şekil 2. Ulusal Bilim ve Teknoloji Stratejisi

Kaynak: TÜBİTAK (2004). *Ulusal bilim ve teknoloji politikaları: 2003-2023 Strateji belgesi*. [7].

Bilim ve teknoloji stratejisinin oluşmasıyla birlikte ulusal bir model ortaya koyma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ortaya konulan bu modelin işe koşulması aşamasında izlenecek strateji ise 3 aşamalıdır. Bunlardan birincisi stratejik teknolojilere odaklanma, ikincisi Araştırma-Geliştirme (AR-GE) faaliyetlerinde bulunma ve devamlılığı için kaynak ayırma, üçüncüsü ise insan gücü yetiştirme. Stratejinin uygulama aşamasında ise dikkat edilmesi gereken 2

önemli bileşen bulunmaktadır. Bunlar; izleme ve değerlendirme faaliyetleri ile öngörünün süreç içerisinde güncellenmesidir.

3. Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi

22.12.2010 Tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı arasında imzalanan bir protokolle “Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi

İyileştirme Hareketi” (FATİH) isimli bir proje başlatılmıştır. FATİH projesi ile 40 bin okulda, altı yüz bine yakın dersliğin akıllı sınıf formuna dönüştürülmesi planlanmaktadır [3]. Evrensel Hizmet Fonu (EHF) ile finanse edilecek olan FATİH projesinin üç yılda tamamlanması öngörülmektedir [6]. Bu süreç içerisinde 614 bin 364 adet dizüstü bilgisayar ve projeksiyon cihazı ile birlikte 38 bin 688 çok amaçlı fotokopi makinesi ve akıllı tahta 40 bin okuldaki 620.000 derslikte öğrenim görenlerin kullanımına sunulmuş olacaktır. Bu cihazlardan internet bağlantısı gerektirenlerden en üst düzeyde verim alınabilmesi için ise uygulamaya esas olan okullara geniş bant internet bağlantısı sağlanacaktır [2]. Uygulama sürecinin orta-öğretimden ilköğretim birinci kademe ve okulöncesine doğru aşamalı bir süreçte ilerlemesi planlanmaktadır. Uygulama süreci içerisinde bilişim teknolojisi araçlarının ile internetin bilinçli ve güvenli kullanımının sağlanması için gerekli yasal mevzuatın da bu doğrultuda düzenleneceği belirtilmektedir [5]. Bunun yanı sıra projenin uygulanacağı okullarda görev yapmakta olan 600 bin öğretmenin donanım altyapısı konusunda yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemleriyle hizmet-içi eğitime tabi tutulacağı bildirilmiştir. Bu süreçte ayrıca öğretim programları, bilişim teknolojisi destekli öğretime uyumlu hale getirilerek eğitsel e-çerikler oluşturulacak, her ders için yine e-kitap ve öğrenme nesnelere hazırlanacaktır [6].

3.1. FATİH Projesinin Hedefi

Projenin temel hedefi; eğitim-öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve okullardaki teknolojik altyapının iyileştirilerek, bilişim teknolojileri araçlarının en verimli şekilde kullanımının sağlanması olarak belirlenmiştir [3]. Fırsat eşitliğinin, dersliklerin teknolojik cihazlarla donatılması ve teknik altyapının güçlendirilmesi sayesinde sağlanması planlanmaktadır. Aynı zamanda bu sayede eğitimde kalitenin artırılması ve eğitim teknolojilerinden tüm öğrencilerin verimli bir şekilde yararlanmasının sağlanması düşünülmektedir.

3.2. FATİH Projesinin Bileşenleri

FATİH projesi radyal bir yapı ile birbirleri ile ilişkili olan beş bileşenden oluşmaktadır (bkz. Şekil 3).

Şekil 3. Fatih Projesinin Bileşenleri

Kaynak: MEB (2010). *FATİH projesi bileşenleri* [4].

3.2.1. Donanım Altyapısının İyileştirilmesi Bileşeni

Bu kapsamda okulöncesi, ilköğretim ve orta-öğretim düzeyindeki tüm okulların dersliklerine birer adet dizüstü bilgisayar ve projeksiyon cihazı sağlanacaktır. Her okula en az bir adet çok amaçlı fotokopi makinesi, akıllı tahta, doküman kamera ve mikroskop kameranın bulunduğu akıllı bir sınıf oluşturulacaktır. Bunların yanında her ilde toplam 110 merkezde uzaktan hizmet-içi eğitim merkezleri kurulacaktır [4].

3.2.2. e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi Bileşeni

FATİH projesi uygulama planına göre öğretim programlarına uygun ve derslerde yardımcı birer ders materyali olarak kullanılmak üzere elektronik içerikler sağlanacaktır. Bu e-çeriklerin ses, video, animasyon, sunu, fotoğraf/resim gibi çoklu ortam bileşenleri ile desteklenmiş öğrenme nesnelere ve etkileşimli e-kitaplardan oluşması planlanmıştır. Bu e-çeriklere öğretmenler ve öğrenciler web tabanlı ortamlarda

hem çevrim-içi hem de çevrim-dışı biçimde kolaylıkla ulaşabilecektir [4].

3.2.3. Öğretim programlarında Etkin Bilgi Teknolojileri (BT) Kullanımı Bileşeni

Öğretim Programlarının BT kullanımını desteklemesi amacıyla; öğretmen kılavuz kitaplarının okullarımızın dersliklerine sağlanan donanım altyapısı ve eğitsel e-içeriğin etkin kullanımını içerecek şekilde yenilenmesi planlanmıştır [4].

3.2.4. Derslerde BT Kullanımı için Öğretmenlere Hizmet-içi Eğitim Verilmesi Bileşeni

Projenin bu bileşeni kapsamında; okullarımızda görev yapan yaklaşık 600.000 öğretmenin sınıflara sağlanan donanım altyapısını, eğitsel e-içerikleri ve BT'ye uyumlu hale getirilen öğretmen kılavuz kitaplarını etkin biçimde kullanma becerilerini geliştirmelerine dönük yüz yüze ve uzaktan eğitim aracılığıyla hizmet-içi eğitim faaliyetleri planlanmıştır [4].

3.2.5. Ağ Altyapısı ve Geniş Bant İnternet Kullanımı ile Bilinçli ve Güvenli BT Kullanımının Sağlanması Bileşeni

Bu kapsamda her dersliğe geniş bant internet erişimi kablolu bağlantı ile sağlanacaktır. Eğitim-öğretim süreçlerinde BT araçlarıyla birlikte internetin de bilinçli ve güvenli kullanımını sağlamak için gerekli donanım ve yazılım altyapısının kurulmasının yanında mevzuat düzenlemesi de yapılacaktır [4].

3.3. Finansal Olarak FATİH Projesi

Evrensel Hizmet Fonu (EHF) ile finanse edilmesi planlanan [6]. FATİH projesinin toplam bütçesi hakkında kaynaklarda 1,5 Milyar TL ile 3 Milyar TL arasında değişen farklı rakamlar telaffuz edilmektedir [6], [2]. Burada önemli olan nokta, proje için ayrılan kaynağın, sadece donanım bileşeni ile sınırlı kalmayıp, projenin temelini oluşturan diğer bileşenlere de orantılı olarak dağıtılması gerekliliğidir. Ancak öte yandan, projenin sürdürülebilirliği için de kaynak ayrılması gerektiği gerçeği üzerinde önemle durulması gereken noktalardan biridir.

4. Karşılaştırmalı Bir KEFE Analizi

Vizyon 2023 stratejisinin başarıya ulaşması için “siyasi iradenin kararlılığı ve sürekliliği, devletin her kurum, birim ve çalışanının, Vizyon 2023 ve bunu destekleyen hedefler doğrultusunda bilinçlendirilmeleri ve toplumun her kesiminde, bilgi temelli ekonomi ve bu ekonomiyi kurmaya yönelik faaliyet ve hedefler konusunda farkındalık düzeyinin artırılması” gibi bir takım ölçütler geliştirilmiştir. Bu temel hususların FATİH projesi için de geçerli olduğu söylenebilir. Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile FATİH Projesinin ortak noktalarına bakıldığında;

“ülke için stratejik olan teknoloji alanlarına ve bu alanları destekleyecek bilimsel araştırma alanlarına odaklanma, ARGE'ye kaynak ayırma, gerekli insan gücünü yetiştirme ve bunun için gerekli kaynağı ayırma, siyasi sahiplenme, toplumsal katmanlarda farkındalık yaratma, alınan sonuçları ölçmek ve değerlendirmek için süreklilik kazandırılmış bir sistemin kurulması, değişen sosyo-ekonomik koşullar ve uygulamadan alınan sonuçlar dikkate alınarak sistemin belli aralıklarla gözden geçirilmesini sağlayacak bir sistemin kurulması”

gibi hususların dikkati çektiği anlaşılmaktadır. İlgili alanyazının ve strateji metinlerinin incelenmesi sonucunda, FATİH projesinin uygulanması sürecinde altyapıdan ve sistemin büyüklüğünden kaynaklanan bir takım sorunların yaşanmasının olası olduğu ileri sürülebilir.

Karşılaşılabilecek bu sorunlar hakkında öngörüle bulunma ve olası çözümlerin mantıksal temellerde üretilebilmesi için karşılaştırmalı bir KEFE analizi yapmak yararlı olacaktır. KEFE (SWOT) analizi, herhangi bir kuruluşun, tekniğin, sürecin veya durumun kuvvetli ve eksik yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve engelleri saptamakta kullanılan bir tekniktir. Bu teknik, iç ve dış etkenleri dikkate alarak, var olan kuvvetli yönler ve fırsatlardan en üst düzeyde yararlanmak ve

engeller ile eksik yönlerin etkisini en aza indirecek plan ve stratejiler geliştirmek amacıyla kullanılır [1]. Vizyon 2023 Strateji Belgesi ile FATİH projesinin “bilim ve teknolojiyle ilgili

kuvvetli ve eksik yönler ile fırsat ve engeller” açısından kesişim gösteren yönleri **Şekil 4**'te verilmiştir.

Kuvvetli Yönler
<ul style="list-style-type: none">
• Uluslararası bilim topluluğu ile yakın ilişki içinde olan bir bilim topluluğunun varlığı.
• Ülkenin bilim ve teknoloji alanında öngörü yapacak, “ne?” sorusundan “nasıl?” ve “ne zaman?” sorularına cevap arayan bir düzeye gelmiş olması.
• Çok yönlü geliştirmeye muhtaç olsa da; gelişen bilişim (enformasyon) ve iletişim altyapısı, teknoparklar, üniversite-sanayi ortak araştırma merkezleri, özgün ürün ve üretim teknolojileri geliştirme altyapısına sahip firmalar, ArGe teşvik mekanizmaları, sanayide ArGe yardımları ve proje destekleri gibi, “Ulusal Yenilik Sistemi” altyapısını teşkil eden kuvvetli bileşenlerin varlığı.
• Sürükleyici ulusal projeler: Savunma tedarik programları, ulusal ArGe altyapısı programları, eDevlet, ULAKBİM, OkulNet gibi ulusal enformasyon ve iletişim altyapısı programları, büyükşehir altyapı projeleri.
Eksik Yönler
<ul style="list-style-type: none">
• Eğitim sisteminin araştırıcılığı ve yaratıcılığı tetikleyen bir yapıda olmaması; araştırma ve teknoloji bilincinin eksikliği; ileri teknoloji alanlarında uzmanlaşmanın yetersizliği ve bu alanlardaki araştırmalar için gerekli kritik araştırmacı kitlesinin olmayışı.
• Devletin, uzun vadeli ulusal politika ve stratejileri hayata geçirmek için, başta bilgi temelli topluma dönüşüm sürecinin itici gücü olan enformasyon ve iletişim teknolojileri alanında olmak üzere, sanayileşme ve teknoloji geliştirme çalışmalarını kamu tedarik politikalarıyla desteklemede yetersiz kalması; uzun vadeli ve büyük ölçekli tedarik programlarında uygulanacak ArGe’ye dayalı tedarik mekanizmalarının yetersizliği.
• Kamuoyunun ve kamuoyunu yönlendiren odakların, ülkenin bilim ve teknoloji geleceğine ilişkin konularda yeterli duyarlılık ve iradeye sahip olmaması; bilim ve teknoloji alanındaki çalışmaları yönlendirecek, hızlandıracak ve sisteme geri besleme verecek tartışmaların ilgili tüm kesimlerin katılımıyla yapılmasını sağlayacak sistem ve mekanizmaların olmaması.
• Hazırlanmış politika ve strateji dokümanlarının yürüyen süreçlerle ilişkilendirilmemesi; toplumun her kesiminde, sorunları çözmekten ziyade tespite yönelik bir yaklaşımın yaygınlığı.
• Kurumlar arası görev, yetki ve sorumluluk paylaşımı, iş birliği, eşgüdüm, kurumsal öğrenme gibi hususlardaki gelişmelerin yetersiz kalması; bireysel yaklaşım ve kaygıların baskın olması; organizasyon ve takım çalışması eksikliği.
• Ölçme ve denetim mekanizmalarının yetersizliği, sağlıklı veri ve istatistiksel bilgi oluşturmada görülen zaafiyet; ülke genelinde ve her alanda bilgi ve verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi ve herkesin kullanımına açılmasını sağlayacak ulusal ağ yapı ve veritabanlarının yetersizliği.
Fırsatlar
<ul style="list-style-type: none">
• Avrupa Birliği üyeliği perspektifi ve başta Avrupa Birliği 6. Çerçeve Programı olmak üzere çeşitli uluslararası fonlardan yararlanma olanağı.
Engeller
<ul style="list-style-type: none">
• Dünyada bilim ve teknolojiye hızlı gelişime ayak uyduramama.

Şekil 4. Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve FATİH Projesinin Bilim ve Teknoloji Açısından Kesişim Gösteren Kuvvetli ve Eksik Yönleri ile Fırsat ve Engeller

Kaynak: TÜBİTAK (2004). *Ulusal bilim ve teknoloji politikaları: 2003-2023 Strateji belgesi*. [7].

5. Sonuç ve Öneriler

Bilgi toplumuna geçiş için bir yol haritası olması açısından “Ulusal Teknoloji ve Bilim Politikası Strateji Belgesi” büyük bir öneme sahiptir. Bunun yanında FATİH projesinin uygulaması aşamasında izlenebilecek bir strateji belgesi olması açısından da ayrıca önem arz etmektedir.

Bilim ve teknoloji stratejilerinin uygulama aşamasında siyasi sahiplenme ve toplumsal farkındalığın yaratılması unsurları başarıyı yakalayabilme ve sonuca ulaşma açılarından oldukça önemlidir. Bu durum Vizyon 2023 strateji belgesi için önemli olduğu kadar FATİH projesi için de önemlidir.

Vizyon 2023 ve FATİH projesinin ortak noktalarından hareketle, FATİH projesinin başarılı olabilmesi için Vizyon 2023 strateji belgisine yönelik olarak yapılan eleştirilerin dikkate alınmasının önemli olduğu ileri sürülebilir.

Yapılan KEFE analizlerinde Vizyon 2023 strateji belgesi ve FATİH projesiyle ilgili ortaya çıkan genel resmin verdiği mesajlar ve bu doğrultuda yapılması gerekenler dikkate alınmalıdır.

Vizyon 2023 strateji belgesi ile FATİH projesinin “bilim ve teknoloji vizyonu ve politikalar” açılarından ortak noktaları bulunmaktadır. Ortak noktalar hedeflenen başarıya ulaşma noktasında da kendisini göstermektedir. Strateji belgesinde sözü edilen hedeflere ulaşabilmek için gerekli düzenlemelerin yapılmasına hemen başlanması beklenmektedir. Öte yandan ayrıca sistemin gözlenip gerekli değişikliklerin zamanında yapılmasını sağlayacak ve süreklilik taşıyan bir sistemin varlığı önemlidir. Kurulan yapının iyi işlemesi için çeşitli düzenlemelerin yapılmasının gerektiği ve süreklilik konusu FATİH projesinin başarıya ulaşması için de hem önemli hem de gereklidir.

6. Kaynakça

- [1] Gürlek, T. Bilgehan (2002). *SWOT analizi*. [Çevrim-içi: <http://www.scribd.com/doc/6569733/SWOT-Analizi>], Erişim tarihi: 1 Ocak 2011.
- [2] KobiEfor Dergisi (2010). Eğitimde (FATİH) projesi, bu bir reformdur. [Çevrim-içi: <http://www.kobiefor.com.tr/2010pdf/aralik10/048.pdf>], Erişim tarihi: 20 Aralık 2010.
- [3] MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2010a). *Eğitimde fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi projesi (FATİH). Proje hakkında*. [Çevrim-içi: http://fatihprojesi.meb.gov.tr/proje_hakkinda.html], Erişim tarihi: 1 Ocak 2011.
- [4] MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2010b). *Eğitimde fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi projesi (FATİH). FATİH projesi bileşenleri*. [Çevrim-içi: http://fatihprojesi.meb.gov.tr/proje_bilesenleri.html], Erişim tarihi: 1 Ocak 2011.
- [5] MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2010c). *Eğitimde fırsatları artırma teknolojiyi iyileştirme hareketi projesi (FATİH). Broşür ve sunu*. [Çevrim-içi: http://fatihprojesi.meb.gov.tr/sunu_brosur.rar], Erişim tarihi: 1 Ocak 2011.
- [6] TOBB Bilgi Hizmetleri Dairesi (2010). Sınıflar evrensel hizmet fonu ile akıllanacak. *Bilişim Teknolojileri Haber Bülteni. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Bilgi Hizmetleri Dairesi Bülteni, (60), 9*. [Çevrim-içi: http://haber.tobb.org.tr/uploads/3321_2010_12.pdf], Erişim tarihi: 18 Aralık 2010.
- [7] Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) (2004). *Ulusal bilim ve teknoloji politikaları: 2003-2023 Strateji belgesi*. [Çevrim-içi: http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/Vizyon2023_Strateji_Belgesi.pdf], Erişim tarihi: 25 Aralık 2010.